

2. Алексєєнко Т. Ф., Гончар Л. В., Куниця Т. Ю., Бибик Д. Д. *Вимушені переселенці : соціально-педагогічні проблеми і досвід підтримки* : монографія / за ред. Т. Ф. Алексєєнко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 240 с.

3. Калашник І. В., Фомич М. В. Особливості прояву дезадаптації емігрантів та можливості її упередження. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. № 5 (69). С. 39–46. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-69-5-39-46>.

4. *Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України* : посіб. для практиків соціальної сфери / Л. А. Мельник та ін.; за ред. Л. С. Волинець. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с.

УДК 81 : 81'373

Гейна Оксана Володимирівна
к. філол. н., доцентка кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки,
Одеський національний економічний університет (Україна)

МОДЕЛЮВАННЯ ПОНЯТІЙНОЇ СТРУКТУРИ ТЕРМІНІВ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

JEL classification: Y800

Під час аналізу особливостей структури та семантичної еволюції окремих елементів лінгвістичної терміносистеми необхідно зважати на терміносистему як відображення у мові складної за своєю структурою теорії метамови [1]. Терміносистема є частиною системи мови. Терміни – лексичні одиниці, що мають у своїй семантичній структурі особливості та можуть бути пояснені за допомогою лінгвістичних методів. Необхідність застосування термінознавчих методів пов'язана зі специфікою терміносистеми як цілісності, що функціонує за законами невластивими лексиці та як комплекс елементів, що мають характеристики невластиві лексиці загальноживаної мови.

У термінології виділяють такі види термінів:

Синхронічна лінгвістика – метод компонентного аналізу, що дозволяє проаналізувати особливості семантики елементів термінологічної системи та лінгвістичних теорій. Завдяки цьому методу відбувається розгляд структури семантичного значення терміну та розклад його на складові компоненти (семи). У сучасній лінгвістиці терміносистеми розглядають як моделі наукової теорії, тобто у термінах на когнітивному рівні розглядається інформація про наукову діяльність людини.

Синхронічна логіка. Це положення підкреслює необхідність звертання до методів логіки, а саме, до логіко-когнітивного методу, що дозволяє відобразити зв'язки між процесом осмислення та об'єктом, що вивчається, вираженням даного осмислення у мові за допомогою терміну. Як зазначає Л. Томіленко, інформацію про певну наукову картину, що є у терміні, можна схематично відобразити у вигляді фрейма. Якщо розглядати з точки зору когнітивного підходу терміносистему як цілісність, то фреймовий аналіз дозволяє збудувати її «концептуальну модель» [2].

Синхронічне термінознавство. Текстологічний метод допомагає з точністю встановити те поняття, яке визначає конкретний експонент, а також сформулювати вичерпне визначення терміну в тому вигляді, в якому воно розуміється автором.

Важливість діяхронічного підходу у вивченні терміносистем з'ясовується науковими знаннями, що постійно еволюціонують та, як наслідок, змінюються і моделі теорій – терміносистеми.

Діяхронічна лінгвістика. Опис змін лінгвістичної системи передбачає вихід на три основних типи семантичної еволюції термінів: розширення, звуження та здвиг значення.

Діяхронічне терміноведення. Значна частина методологічної бази сучасного термінознавства склалася на основі методів лінгвістики та логіко-філософських наук. Проаналізуємо надані термінознавчі методи опису терміносистеми у діяхронії та запропонуємо метод, що охопив усі аспекти терміносистеми в її розвитку. Даний метод передбачає чотири етапи опису терміносистеми: встановлення умов та часу появи, визначення їх джерел, розгляд засобів виникнення термінів, опис семантичних та функціональних перетворень.

Результати даного дослідження демонструють наявність у сучасній науці про мову декількох підходів до вивчення системи лінгвістичних термінів та їх еволюції. Але саме комплекс методів синхронно-діяхронічного підходу дозволяє досліджувати форму терміносистеми, її понятійно-

структурні особливості, логіко-семантичні відношення елементів системи, відносин, що еволюціонують, а також особливості змін самої терміносистеми як цілісності [3].

Література

1. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод., допов. на CD) / Уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
 2. Термін. *Словник UA: Портал української мови та культури*. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=термін> (дата звернення: 03.04.2024).
 3. Томіленко Л. М. *Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови* : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 160 с.
-

УДК 37.013.42

Кернас Андрій В'ячеславович

*доктор філософії в галузі психології, магістр педагогіки, к. психол. н.,
ст. викладач кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки,
Одеський національний економічний університет,
доцент кафедри практичної психології,
Одеський національний морський університет (Україна)*

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

JEL classification: A130

У цьому складному періоді часу, зумовленому воєнним становищем в Україні, особливого значення набуває професія соціального педагога, яка визначається як самостійна та невід'ємна частина соціальної роботи. Запорукою успішного здійснення професійної діяльності соціального педагога є високий рівень його теоретико-практичних знань та вмінь, що застосовуються ним на практиці.

Сьогоднішньому притаманні фундаментальні трансформації у всіх сферах суспільного життя, життєдіяльності соціальних груп, окремих людей. Загострення політичних, економічних, фінансових, екологічних, соціальних, демографічних та інших проблем висуває високі вимоги як до спроможності сучасної людини адаптуватися до них, так і ефективно діяти в нових соціальних реаліях. Ця ситуація спричиняє неоднозначний, іноді негативний, вплив на їх соціалізацію, соціальне становлення, фізичне і психічне здоров'я, реалізацію людини як особистості. Актуальність вивчення соціальної педагогіки зумовлена тим, що вона дозволяє зрозуміти процеси взаємодії особистості й соціуму, розкрити професійну діяльність фахівців соціально-педагогічного профілю у типових умовах соціалізації дітей і дорослих, формувати необхідні знання, навички та вміння, надає можливість усвідомити місце та роль соціальної педагогіки як науки й сфери діяльності у процесах соціального навчання та виховання людини [1, с. 6].

Провідним чинником виховання соціально адаптованої особистості стає розуміння соціальних процесів та етики суспільного життя. Водночас вважаємо за необхідне відзначити, що зміст та структура професійно-етичної культури соціального педагога базується на етичних вимогах та альтруїстичних прагненнях, що здійснюються на практиці у вигляді категоріального імперативу.

Морально-етична культура, яка певною мірою сформувалася в процесі історичного розвитку та становлення українського суспільства, базується на традиційних, моральних принципах.

У 1992 році в Україні на законодавчому рівні була запроваджена професія «соціальний педагог», яка базується на традиційних гуманістичних та моральних принципах.

Таким чином, професійно-моральну культуру соціального педагога ми розглядаємо як систему моральних цінностей та етичних норм, які стали внутрішніми переконаннями особистості, в основі яких лежить альтруїстичний імператив [2, с. 6].

У структурі професійно-моральної культури можна виділити чотири компоненти:

- аксіологічний, що дозволяє розкривати професійно-моральну культуру соціального педагога як сукупність педагогічних цінностей;
- технологічний, який виступає як спосіб соціально-педагогічної діяльності;